

**BOSHLANG‘ICH SINIF DARSLARIDA KALASTER METODIDAN FOYDALANISHNING QULAY
USULLARI****Sadriddinova Zulfiya Mirzaliyevna**

Qo‘qon universiteti Ta‘lim kafedrası o‘qituvchisi

Shavkatova Mohiraxon Baxtiyor qizi

Qo‘qon Universiteti Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi 8-23 guruhi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta‘lim metodlari, klaster metodi va uning mazmun mohiyati, boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining darslarini samarali tashkil etishda klaster metodining qulayliklari, hamda boshlang‘ich sinflarda ona tili fanini o‘qitishda klaster metodining afzalliklari haqida muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: klaster, boshlang‘ich sinf, metod, bola tafakkuri, qobilyatlar, tadqiqot

Kirish. Barchamizga ma‘lumki, ta‘lim beruvchi ta‘lim oluvchilarga ta‘lim berish jarayonida axborot beradi yani ma‘lumotlarni uztadi, ta‘lim oluvchilarda ma‘lumot olish jarayonida boshlang‘ich sinf oquvchilarning fikrlash, idrok va tafakkur etish qobilyatlari rivojlanib boradi.

Bu jarayon ta‘lim oluvchining o‘zi orqali yoki boshqa shaxsning ya‘ni ta‘lim beruvchining ko‘magida amalga oshirilishi mumkin. Ta‘lim olish jarayoni esa turli xil metodlarga(usullarga) tayangan holda kechadi.

O‘qitishdan ko‘zlanadigan maqsad bu davlat ta‘lim standartlarida belgilangan bilim va ko‘nikmalarini o‘quvchiga yetkazishdan iboratdir. Qachonki o‘quvchi tomonidan bilim qabul qilinsa va tushunib yetilsa yoki o‘quvchi malaka oshirish uchun mo‘ljallangan topshiriqlarni amalda namoyish etib bera olsagina, o‘qitish muvaffaqiyatli kechdi, deb hisoblasa bo‘ladi.¹

Asosiy qism:

Metod – yunonch „metodos“ so‘zidan olingan bo‘lib „tadqiqot yo‘li“ degan ma‘noni bildiradi.

Ta‘lim metodini(usulini) – ta‘lim oluvchi va ta‘lim beruvchining ma‘lum maqsadga qaratilgan, birgalikdagi faoliyatini tashkil qilishning muayyan tizimga va tartibga solingan yo‘l-yo‘rig‘i sifatida ta‘riflash mumkin.

Ta‘lim modelini, esa bir yoki bir nechta ta‘lim metodlari yordamida amalga oshiriladigan ta‘lim jarayoni amalga oshirish tuzilmasi, deb qarashimiz mumkin. Ta‘lim metodi - bu ta‘lim oluvchi va ta‘lim beruvchining ma‘lum maqsadga qaratilgan, birgalikdagi faoliyatini tashkil qilishning muayyan tizimga solingan yo‘l-yo‘rig‘i. Ta‘lim metodi ta‘lim jarayonida o‘qituvchi va o‘quvchilarning aniq maqsadga erishishiga qaratilgan birgalikdagi faoliyatlarining usulidir.

Ta‘lim metodlari o‘qitishning o‘z oldiga qo‘ygan maqsadlariga erishish usullari hamda o‘quv materialini nazariy va amaliy jihatdan yo‘naltirish yo‘llarini anglatadi.²

Klaster metodi deganda – ta‘lim oluvchilarni faollashtiruvchi va mustaqil fikrlashga undovchi, ta‘lim jarayonining markazida bo‘lgan ta‘lim beruvchi va ta‘lim oluvchini faol ishtirok

¹ Himmataliyev Do‘stnazar Valiyeva Shaxnoza Abrorxujayevnaning TA‘LIM JARAYONIDA KLASTER METODIDAN FOYDALANISHNING O‘ZIGA XOS AHAMIYATI maqolasidan Volume-9_Issue-1_November 2022

² Shohida Rahmatullayevna Mahkamova Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika instituti, “Musiqqa ta‘limi” kafedrası mudirining TA‘LIM JARAYONIDA KLASTER METODINING MAZMUN-MOHİYATI maqolasi 150

etishga chorlaydi. Ta’lim oluvchi o’qitish jarayoni davomida faol ishtirok etadi. Ushbu jarayonda ta’lim oluvchilar o’qib-o’rganishni yuqori darajada bo’lishini, egallagan bilimlarni maqsad va ehtiyojlariga muvofiqlashtirishda tashabbuskorligi va mas’uliyat, qo’llab-quvvatlash amalda bajarish orqali fikr mulohazalar qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

O’qitish jarayonida klaster metodlardan foydalanish o’ziga hos hususiyatga ega. Ta’lim amaliyotida foydalanilayotgan klaster metodi talabalarning fikrlashini kengaytiradi hamda muammoning to’g’ri yechimini topishga ijobiy ta’sir ko’rsatadi. Klaster metodi orqali talabalarning bilim, ko’nikma, malakalari, ijodkorligini va faolligi nazariy va amaliy muammolarga bo’lgan qarashlari rivojlanadi.

Klaster so’zi - inglizchadan olingan bo’lib g’uncha, bog’lam, tarmoqlantirish manolari bildiradi.

Mamlakatimizda klasterlar bilan bog’liq ilmiy izlanishlar boshlanishi 2000-yillarga to’g’ri keladi, bu boradagi ilmiy-amaliy ishlar esa O’zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan qabul qilingan 2017-2021-yillarda O’zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo’nalishi bo’yicha Harakatlar Strategiyasida demokratik islohotlarni chuqurlashtirish, yetakchi tarmoqlarni modernizatsiya va diversifikatsiya qilish asosida mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish borasida barcha sohalarda keng ko’lamli islohotlar olib borish bilan boshlandi. Mazkur jarayonlar bilan bog’liq texnopark, texnopark, klaster kabi qator tushunchalar turmush tarzimizgakirib keldi.³

Kungaboqar guli klasteri ona tili fani misolida

”Kungaboqar guli yoxud Quvnoq kungaboqar” texnologiyasini yasash juda ham oson va qiziqarli. Ushbu texnologiya kungaboqar bo’lishining sababi o’quvchining darsga, o’tilgan mavzuni mustahkamlashga bo’lgan qiziqishi yanada ortadi. Rangli materiallardan tayyorlangan ushbu texnologiya nafaqat boshlang’ich sinf balki yuqori sinf hattoki talabalar etiborini o’ziga tortadi. Boshlang’ich sinf o’quvchilarini rasmga bo’lgan qiziqishlari orqali ularni darsga olib kirib ketadi.

- Qog’ozga(qog’oz o’lchamining farqi yuq) kungaboqar gulining rasmi rangli holatda chizilgan bo’ladi va doskaga yopishtirilgan bo’ladi. Yoki o’qituvchi kungaboqar rasmi I o’quvchilarga chizdirgan bo’ladi o’z daftarlariga albatta

- Kungaboqar gulining markazida, doira ichida mavzu nomi yozilgan bo’ladi, o’qituvchi savol beradi, o’quvchilar o’qituvchining savoliga javob berishadi.

- O’qituvchining savoliga javob berish orqali o’quvchilar kungaboqar gulining yaproqlarini, sekin asta poyasi va barglarini to’ldirib kungaboqar gulini shakllantirishadi

Misol uchun

- Kungaboqar gulining markazida Mustaqil so’z turkumlari mavzusi yozildi.

- Kungaboqar gulining markazidan uning yaproqlari chiqadi va uning ichiga ot sifat son fel so’zlari yoziladi.

- Kungaboqar gulining gulqo’rgoni shakllanib bo’lganidan so’ng uning poyasi ichiga biror bir mustaqil so’z turkumi yoziladi. Masalan fel

³ Sh.M.Mirziyoyev. “Oliy majlisga murojaatnomasi hamda O.,zbekiston yoshlar forumida so’zlagan nutqidan iqtiboslar”. Toshkent-2021-y.

● Yozilgan mustaqil so‘z turkumi fe‘l yani poyadan endi barglar o‘sib chiqa boshlaydi. U barglarning ichiga o‘quvchilar fe‘l so‘z turkumig oid bo‘lgan so‘zlarni yozishadi, masalan yugurmoq, o‘tirmoq, sakramoq kabi so‘zlar yoziladi.

Mazkur metod o‘quvchilardan o‘rganilayotgan mavzu (yoki bo‘lim, bob) yuzasidan tahliliy mulohaza yuritish, shuningdek, eng muhim tayanch tushunchalarni ifodalay olishni talab etadi.

Xulosa

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkunki, boshlang‘ich sinf o‘qituvchisi o‘z ustida ishlagan, zamon bilan hamnafas, interfaol texnologiyalarni, metodlarni texnikalarni yaxshi bilishi, uni tahlil qila olishi, yangiklar yaratishi, o‘zida barcha pedagogic mahoratlarni jamlay olishi juda muhim ahamiyat kasb etadi. Buning uchun darsni tashkil etish jarayonida barcha o‘quvchilarga tushunarli, oson va qiziqarli bo‘lgan usullarni tanlashi va qo‘llay olishi, ko‘rgazmali qurollardan foydalanishi, yangi ishlab chiqarilayotgan texnik vositalarni tadbiq qilishi, ta‘lim oluvchilarni ijodiy, mustaqil ishlashga undashi, pedagogik texnologiyalardan to‘g‘ri va unumli foydalanishi maqsadga muvofiqdir. Dars samaradorligini oshirishda har bir pedagog ta‘lim oluvchilarning qiziqishlari fikrlash hamda qobilyatlarini, ta‘lim samaradorligini oshirishda klastr metodidan foydalangan holatda, o‘z pedagogik texnologiyalaridan yaratib ularni dars davomida qo‘llash orqali dars samaradorligini oshirishiga erishiladi va bu usul juda ham qulay. Boshlang‘ich sinf darolarida kalaster metodidan foydalanishning qulay usullari shundan iboratki qisqa vaqt ichida o‘yin orqali o‘tigan mavzularni mustahkamlashga, yangi mavzuni qiziqarli tashkil etishga, o‘quvchilarning diqqat e‘tiborlarini o‘ziga tortgan holda ularni kreativ fikirlashga tafakkur etishga chorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sh.M.Mirziyoyev „Oliy majlisga murojatnomasi hamda O‘zbekiston yoshlar forumida so‘zlagan nutqidan iqtiboslar”. Toshkent-2021-y.
2. Himmataliyev Do‘stnazar Valiyeva Shaxnoza Abrorxujayevnaning „Ta‘lim jarayonida klaster metodidan foydalanishning o‘ziga xos ahamiyati” Volume-9_Issue-1_November 2022
3. Shohida Rahmatullayevna Ta‘lim jarayonida klaster metodining mazmun-mohiyati” maqolasidan
4. Muxriddin Yuldosh o‘g‘li RejabovToshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika institute 4 SCIENTIFIC PROGRESS» Scientific Journal ISSN: 2181-1601 // Volume: 1, ISSUE: 4 34“Klaster” – erkin fikrlashning asosiy metodi.
4. Azamat Ruzvonovich Raxmonov Ta‘lim klasteri va uning pedagogik faoliyatdagi yuksak imkoniyatlari.
5. Saida, N., & Mirzaliyevna, S. Z. (2023). XALQ O‘YINLARI ORQALI BOLALARDA JISMONIY BARKAMOLLIKNI TARBIYALASH. QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 575-577.
6. Saida, Nabijonova, and Sadriddinova Zulfuya Mirzaliyevna. "XALQ O‘YINLARI ORQALI BOLALARDA JISMONIY BARKAMOLLIKNI TARBIYALASH." QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI (2023): 575-577.

7. Mirzaliyevna, S. Z., & Mashhura, X. (2023). PEDAGOGIK TEXNALOGIYALARNING VAZIFALARI VA MAQSADI. QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 687-689.

8. Toxirjon, U. (2024). BOSHLANGICH SINFLARDA O ‘QISHNI YETKAZIB OLISHGA QIYNALAYOTGAN O ‘QUVCHILAR BILAN ISHLASHDA INTERFAOL USULLARDAN FOYDALANISH. Integration of Economy and Education in the 21st century, 2(2), 9-13.

9. В статье представлена информация о роли педагогики и психологии в повышении качества и эффективности образования, формировании зрелого поколения. Данное научное исследование исследует решающую роль симбиотических взаимоотношений педагогики и психологии в . (2024). YANGI O‘ZBEKISTONDA IJTIMOIIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR, 2(2), 5-12.
<https://nuzjournals.uz/index.php/yoit/article/view/79>

10. Умаров Тохиржон. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОТНОШЕНИЙ МЕЖДУ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ РАЗНЫХ РЕЛИГИЙ. *Yosh Tadqiqotchi Jurnali*, 3(2), 18-25. Retrieved from <https://2ndsun.uz/index.php/yt/article/view/655>